

OBSERVATORI
DE BIBLIOTEQUES,
LLIBRES I LECTURA

Pere Comellas Casanova

perecomellas@ub.edu

Professor

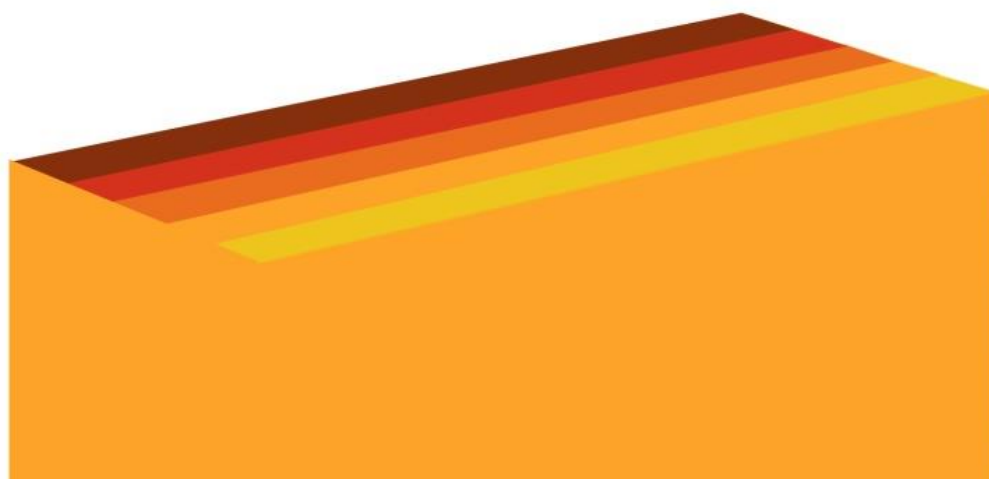
Departament de Llengües i Literatures Modernes i d'Estudis Anglesos

Universitat de Barcelona

LA TRADUCCIÓ A CATALUNYA (2016-2017)

LA TRADUCCIÓN EN CATALUÑA (2016-2017)

TRANSLATION IN CATALONIA (2016-2017)

RESUM | RESUMEN | ABSTRACT

A Catalunya la traducció té un paper molt rellevant en el món editorial, tant en l'edició en català com en l'edició en castellà. La traducció reflecteix també els fluxos culturals i l'estructura més o menys central d'una llengua. L'anglès és indiscutiblement la llengua font més important, i poques llengües europees acaparen la gran majoria de traduccions. En alguns casos, hi ha un biaix de gènere molt considerable en la traducció, com en el cas del japonès, amb el manga, o del suec, amb la novel·la criminal. La figura del traductor ha experimentat una visibilitat i una consideració creixents. A Catalunya hi ha, a més, una important activitat de recerca sobre la traducció, que es manifesta en publicacions especialitzades, reunions científiques i tesis doctorals. També es convoquen uns quants premis destacats, gairebé sempre centrats en la traducció literària.

En Cataluña la traducción tiene un papel muy relevante en el mundo editorial, tanto en la edición en catalán como en la edición en castellano. La traducción refleja también los flujos culturales y la estructura más o menos central de una lengua. El inglés es indiscutiblemente la lengua fuente más importante, y pocas lenguas europeas acaparan la gran mayoría de traducciones. En algunos casos, hay un sesgo de género muy considerable en la traducción, como en el caso del japonés, con el manga, o del sueco, con la novela criminal. La figura del traductor ha experimentado una visibilidad y una consideración crecientes. En Cataluña hay, además, una importante actividad de investigación sobre la traducción, que se manifiesta en publicaciones especializadas, reuniones científicas y tesis doctorales. También se convocan varios premios destacados, casi siempre centrados en la traducción literaria.

Translation into both Catalan and Spanish is an important part of the book trade in Catalonia and it also reflects the changes in our cultural perception of languages and the central or peripheral positions we assign to them. Currently, English is clearly the most common source language for translations in this country and only a handful of other European languages share its popularity. In some cases, the translation of books of a certain genre has diminished and this has affected the language associated with that genre, as in the case of Japanese manga and Swedish crime fiction. Translators have become increasingly prominent and sought after. Finally, there has been an increase in research on translation, evidenced in specialist journals, scientific events and doctoral theses. A number of prizes are now also offered, generally in literary translation.

PARAULES CLAU:

Traducció, Traducció literària, Literatura traduïda, Traductors

PALABRAS CLAVE:

Traducción, Traducción literaria, Literatura traducida, Traductores

KEYWORDS:

Translation, Literary translation, Translated literature, Translators

REBUT 27/02/2018 / ACCEPTAT 12/03/2018

1 PRESENTACIÓ

La traducció sempre ha tingut un paper rellevant en la potent indústria editorial catalana. De fet, pel que fa a l'edició en llengua catalana, seria insòlit que no fos així: en general, les comunitats lingüístiques sense gaire influència, que se situen a la perifèria dels fluxos simbòlics i culturals, tendeixen a donar força pes relatiu a la traducció (Casanova, 2002). Tanmateix, el castellà, tot i ser una llengua amb una demografia enorme i una indústria cultural de gran abast, també té una ràtio de traduccions ben alta en el que es publica a Catalunya, superior a altres zones.

En l'àmbit estatal, les traduccions suposen l'any 2016 un 16,1 % de la producció total, mentre que en l'àmbit català suposen, en el mateix període, un 29,6 %. Aquest percentatge és encara una mica més elevat si només es tenen en compte les edicions en paper, un 32 % (Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, 2018). L'any 2016, el nombre absolut de traduccions també ha estat el més alt a Espanya tant en termes relatius com en termes absoluts (unes 7.200 traduccions, força per davant de les 4.300 publicades a Madrid, en segon lloc).

Tanmateix, tenim un problema amb el recull de dades: d'una banda, hi ha poques possibilitats de creuar variables a partir de les estadístiques oficials, que en general no territorialitzen. D'una altra banda, a vegades hi ha contradiccions entre les fonts. Per exemple, *Panorámica de la edición española de libros 2015*, sobre la base de l'ISBN, informa que durant aquell any es van inscriure a Catalunya 20.503 ISBN corresponents a 19.443 títols (Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, 2017, 36) i la publicació *Estadísticas culturales de Catalunya 2017* dona la xifra de 29.381 títols produïts durant el mateix any (Generalitat de Catalunya, 2018, 185).

En l'àmbit estatal, les traduccions suposen l'any 2016 un 16,1 % de la producció total, mentre que en l'àmbit català suposen, en el mateix període, un 29,6 %

2 LA TRADUCCIÓ: DADES GENERALS

2.1 Llengües d'origen

Pel que fa a les llengües de què es tradueix, no és cap sorpresa que l'anglès destaquí amplament com la més traduïda. La consulta a la base de dades de l'ISBN aporta les xifres següents:

Llengua original	Traduccions 2015				Traduccions 2016			
	total	% total	total en cat.	% cat.	total	% total	total en cat.	% cat.
			total en esp.	% esp.			total en esp.	% esp.
Anglès	4.273	58,86 %	501	37,93 %	4.326	58,63 %	537	37,27 %
			3.772	63,51 %			3.789	63,82 %
Francès	760	10,47 %	158	11,96 %	732	9,92 %	157	10,90 %
			602	10,14 %			575	9,69 %
Italià	517	7,12 %	188	14,23 %	656	8,89 %	239	16,59 %
			329	5,54 %			417	7,02 %
Japonès	642	8,84 %	30	2,27 %	553	7,50 %	29	2,01 %
			612	10,30 %			524	8,83 %
Castellà / català	468	6,29 %	293	22,18 %	521	7,07 %	311	21,58 %
			175	2,95 %			210	3,54 %
alemany	298	4,10 %	52	3,94 %	265	3,59 %	66	4,58 %
			246	4,14 %			199	3,35 %
Suec	52	0,72 %	25	1,89 %	59	0,80 %	23	1,60 %
			27	0,45 %			36	0,61 %
Portuguès	62	0,85 %	12	0,91 %	48	0,65 %	10	0,69 %
			50	0,84 %			38	0,64 %
Rus	55	0,76 %	13	0,98 %	45	0,61 %	5	0,35 %
			42	0,71 %			40	0,67 %
Altres	134	1,85 %	49	3,71 %	173	2,34 %	64	4,44 %
			85	1,43 %			109	1,84 %

Taula 1. Traduccions per llengua d'origen publicades a Catalunya en català i castellà, segons l'ISBN.

Previsiblement, l'anglès és la llengua font més habitual, amb una proporció molt gran: gairebé sis de cada deu llibres traduïts venen d'aquesta llengua. La resta de llengües més traduïdes són també les tradicionalment influents en l'àmbit català, tret del japonès, que hi entra gràcies sobretot al manga en castellà. També és remarcable la diferència en l'edició en català i en castellà. L'anglès té un pes relatiu al català força inferior (per bé que també àmpliament majoritari), mentre que la traducció del castellà suposa més del 20 % del total (en l'edició en castellà, el català és la llengua origen de menys del 5 %). A més, el japonès es tradueix al català si fa no fa en la mateixa mesura que el suec. D'altra banda, és evident que tot i ser un país de traduccions, les fonts culturals són força limitades: més del 88 % del que es tradueix prové només de cinc llengües: anglès, francès, italià, japonès i alemany. I encara cal afegir-hi les traduccions català-castellà i castellà-català. De manera que menys del 5 % queda per a tota la resta de llengües del món.

Pel que fa a la traducció de llibres en català cap a altres llengües, a la base de dades de l'Institut Ramon Llull (2018) hi consten cent vint-i-tres resultats. A la llengua que més es tradueix el català és al castellà, amb vint-i-cinc títols, seguit del francès (setze), l'italià (quinze), l'alemany i l'anglès (onze).

2.2 Gèneres

La distribució de traduccions per gèneres també presenta aspectes interessants. Malgrat que els informes disponibles més complets, d'àmbit estatal, no discriminen gèneres o àrees temàtiques, la consulta a la base de dades de l'ISBN dona pistes interessants sobre algunes tendències. Ja hem esmentat el cas de les traduccions del japonès, d'un volum molt considerable bàsicament gràcies al manga en castellà. Així, de les 553 traduccions d'aquesta llengua, cinc-cents onze estan classificades com a manga, i d'aquestes només divuit són en català. També en altres llengües es veuen tendències especialitzades pel que fa a gèneres o àrees temàtiques. En el cas del suec, per exemple, bona part de les traduccions són de novel·la criminal o de literatura infantil. En canvi, des de la llengua hegemònica, l'anglès, es tradueix tota mena de temes, de l'anestesiologia a l'autoajuda, dels clàssics literaris al còmic, de les ciències socials a l'arquitectura.

De totes maneres, es fa molt difícil un diagnòstic mínimament fiable de la distribució per gèneres i/o àrees temàtiques amb les dades a l'abast de tothom. Els informes publicats donen dades de tot l'Estat, però no desglossades per territoris. I les publicacions referides només a Catalunya sobre activitat editorial, com ara l'informe Estadístiques culturals de Catalunya 2017 (Generalitat de Catalunya, 2018), només recull dades molt generals i fins al 2015. D'altra banda, les seves fonts principals són l'Agència del ISBN i la Federació de Gremios de Editores de España, que no sempre coincideixen. El recurs públic més útil és la consulta a la base de dades de l'Agència del ISBN, però pel que fa a classificació temàtica, utilitza un sistema molt dispers i a vegades amb resultats paradoxals, cosa que mina la confiança general en el sistema.

3 ELS TRADUCTORS

3.1 Visibilitat i reconeixement

La consideració cap a la feina dels professionals de la traducció s'ha incrementat notòriament les darreres dècades, no tant pel que fa a l'estatus professional (continua essent una feina sovint precaritzada i poc remunerada) com pel que fa a la visibilitat i el reconeixement públic. La feina de les associacions professionals sens dubte hi ha contribuït, per bé que la visibilitat ha augmentat gairebé exclusivament en el camp de la traducció literària, mentre que en la traducció tècnica, en general més ben remunerada, la figura del traductor manté la invisibilitat, tot i haver incrementat els espais professionals, sobretot a través de la feina dels anomenats localitzadors. Quant a la traducció literària, diverses editorials actualment situen una menció d'aquesta responsabilitat en la portada, i fins i tot en la coberta del llibre. Edicions del Periscopi, per exemple, inclou als seus llibres una nota biogràfica del traductor.

Gairebé sis de cada deu llibres traduïts venen de l'anglès

La consideració cap a la feina dels professionals de la traducció s'ha incrementat notòriament les darreres dècades

OBSERVATORI
DE BIBLIOTEQUES,
LLIBRES I LECTURA

La visibilització de la traducció ha crescut paral·lela a l'organització del sector. A Catalunya aquesta organització s'articula en diferents institucions. L'Associació Professional de Traductors i Intèrprets de Catalunya (APTIC) es forma l'any 2009 de la fusió de les antigues Associació de Traductors i d'Intèrprets de Catalunya (ATIC) i Traductors i Intèrprets Associats pro-Col·legi (TRIAC), que ja feia anys que defensaven els interessos professionals del sector per separat. D'altra banda, tant l'Associació Col·legial d'Escriptors de Catalunya (ACEC) —inicialment la secció catalana de l'Asociación Colegial de Escritores de España, i ara autònoma— com l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana inclouen la representació dels interessos específics de la traducció literària. Aquesta darrera, amb el suport de l'ACEC, va presentar l'any 2016 el *Manifest per la visibilitat dels traductors*, que va aconseguir més de 1.700 adhesions. Així mateix, el PEN Català dona suport i visibilitat a la traducció literària de diferents maneres: manté una base de dades i una revista especialitzada, *Visat*.

L'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana va presentar l'any 2016 el Manifest per la visibilitat dels traductors

3.2 Premis

Encara que en un grau molt inferior al dels premis literaris en general, la traducció gaudeix també de reconeixement a través d'un grapat de guardons. Aquests són els principals que s'atorguen en l'àmbit de Catalunya:

- Premi Ángel Crespo de traducció: atorgat per l'ACEC, juntament amb CEDRO i el Gremi d'Editors de Catalunya cada any des de 1998. El guardó reconeix les traduccions publicades en castellà a Catalunya. L'any 2017 l'ha guanyat Carlos Fortea per la traducció de l'alemany de l'obra *Kafka*, de Reiner Stach.
- Premi Ciutat de Barcelona de Traducció al Català: en el marc dels Premis Ciutat de Barcelona, distingeix una obra literària publicada a l'àrea metropolitana i traduïda de qualsevol llengua. L'any 2017 el va guanyar Dolors Udina per la traducció de l'anglès d'*Els dimonis de Loudun*, d'Aldous Huxley.
- Premi PEN Català de Traducció Literària: un premi recent, la primera edició del qual va ser el 2016. Es tracta, però de la continuació d'un premi amb més tradició, el Mots Passants, que atorgava la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) a una traducció del francès. En la versió actual del PEN, es premia una traducció de qualsevol llengua i l'objectiu explícit és «donar visibilitat a la feina del traductor, reconèixer la qualitat de la traducció literària publicada en català, distingir-ne el traductor i dignificar-ne la tasca com a creador de ponts entre cultures». L'any 2017 n'era la segona edició i el va guanyar Miquel Desclot per la traducció del *Cançonier*, de Petrarca, obra que ja havia merescut l'any anterior el premi Ciutat de Barcelona. Aprofitant el lliurament, el PEN Català organitza una taula rodona amb els finalistes, que enguany eren Xavier Pàmies, Francesc Parcerisas i Joan Sellent.
- Premi Vidal Alcover de Traducció: en el marc dels Premis Literaris Ciutat de Tarragona. En aquest cas es tracta d'un premi a un projecte de traducció, i el guanyador té un any per dur-lo a terme. L'any 2017 el va

El Premi PEN Català de Traducció Literària: un premi recent, la primera edició del qual va ser el 2016

guanyar la proposta de Pau Vidal de traduir *I viceré*, de l'escriptor napolità Federico de Roberto.

Hi ha també alguns premis de traducció específics per a llengües d'origen. Cal destacar el Premi Giovanni Pontiero, atorgat a una traducció del portuguès (en anys senars, al català i en anys parells, al castellà) i organitzat per la UAB i l'Institut Camões com a homenatge al gran traductor anglès. L'any 2017 el va guanyar Pere Comellas per *La confessió de la lleona*, del moçambiquès Mia Couto. També el recentment creat Premi de Traducció del Xinès Marcela de Juan (homenatge a aquesta destacada traductora), atorgat també per la Facultat de Traducció de la UAB en col·laboració amb el grup de recerca en xinès TXICC i la Fundació Institut Confuci de Barcelona. S'atorga cada dos anys, i les edicions també s'alternen entre català i castellà. L'any 2017 era la primera edició i el va guanyar Alicia Relinque Eleta per la traducció al castellà d'*El Pabellón de las Peonías o historia del alma que regresó*, de Tang Xianzu.

Finalment, queda el premi Ramon Llull de Traducció Literària, que s'atorga a una traducció del català feta en una altra llengua. L'organitza la Fundació Ramon Llull i l'any 2017 el va guanyar la traductora romanesa Jana Balaciu Matei per la traducció del *Llibre de les meravelles*, de Ramon Llull.

L'any 2017 el Premi Giovanni Pontiero el va guanyar Pere Comellas per La confessió de la lleona, del moçambiquès Mia Couto

4 LA RECERCA SOBRE TRADUCCIÓ

4.1 Congressos, seminaris i reunions científiques

La recerca sobre traducció a Catalunya és considerable, en bona part gràcies a les universitats que incorporen un grau sobre aquesta qüestió o bé hi tenen alguna relació (per exemple, a través dels estudis lingüístics i literaris). D'altra banda, diferents institucions organitzen seminaris, congressos i altres esdeveniments per donar a conèixer aquesta recerca. Alguns exemples rellevants són:

- XXV Seminari sobre la Traducció a Catalunya, organitzat per l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana amb la col·laboració de les facultats de traducció de les universitats Autònoma de Barcelona, Jaume I de Castelló, Pompeu Fabra de Barcelona i Vic-Central de Catalunya. L'any 2017 es va dedicar a la retraducció amb el títol de «Traduccions: l'eterna joventut?». Els ponents van ser Maria Bohigas, Laura Borràs, Anna Casassas, Albert Jané, Anna Llisterra, Joaquim Mallafrè, Josep Marco, Francesc Parcerisas, Josep M. Pinto i Dolors Udina.
- VII Jornades sobre Traducció i Literatura de la Càtedra Jordi Arbonès 2016. La Càtedra Jordi Arbonès de la UAB organitza aquestes jornades cada dos anys. La darrera edició es va dedicar a «Els Llibres del Mall (1973-1988). Un catàleg de poesia amb mires europees».
- VIII Simposi Internacional de Joves Investigadors en Traducció, Interpretació, Estudis Interculturals i Estudis de l'Àsia Oriental (30 de juny de 2017), organitzat anualment per la Facultat de Traducció i d'Interpretació de la UAB.

La recerca sobre traducció a Catalunya és considerable, en bona part gràcies a les universitats que incorporen un grau sobre aquesta qüestió

OBSERVATORI
DE BIBLIOTEQUES,
LLIBRES I LECTURA

- III Congrés Internacional sobre Investigació en Didàctica de la Traducció (7-8 de juliol de 2016) i III Seminari d'Especialització en Didàctica de la Traducció (5-6 de juliol de 2016), els dos organitzats pel Grup PACTE - Procés d'Adquisició de la Competència Traductora i Avaluació de la UAB.
- VI Simposi sobre Traducció i Recepció en la Literatura Catalana Contemporània: Traducció, Món Editorial i Literatura Catalana, 1975-2000: organitzat pel Grup d'Estudis de Traducció, Recepció i Literatura Catalana (TRILCAT), format per investigadors de diverses universitats, celebrat el 16 de desembre de 2016 a la Universitat Pompeu Fabra (UPF), a Barcelona.
- The TraFilm Conference: Multilingualism and Audiovisual Translation, organitzat pel grup de recerca TraFilm i la Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya i celebrat a Barcelona el 30 de novembre i 1 de desembre de 2017.
- I Congrés de l'APTIC: Jornades de Comunicació, Traducció i Interpretació, organitzades per l'Associació Professional de Traductors i Intèrprets de Catalunya i celebrades a Barcelona els dies 8 i 9 d'abril de 2016.
- VII Jornada de Traducció i Interpretació als Serveis Públics a Catalunya. «Traducció i Interpretació en els processos penals: el dret d'informació i la qualitat de la interpretació com a factors de garantia del procés penal», organitzada pel màster de Traducció Jurídica i Interpretació Judicial i el grup MIRAS i celebrada el 7 de juliol de 2017 a Barcelona.
- IV Jornades Càtedra Baixeras: Traducció Literària, organitzades per la Càtedra Josep Anton Baixeras de Patrimoni Literari Català del Departament de Filologia Catalana de la Universitat Rovira i Virgili i celebrades els dies 7 i 8 de novembre de 2017 a Tarragona.
- També a Catalunya, en aquest cas a Barcelona, va tenir lloc dels dies 1 a 4 de juny del 2016 l'European Council of Literary Translators' Associations (CEATL) Annual General Meeting, que se celebra anualment a una ciutat europea.

Un dels principals agents de la publicació de recerca sobre la traducció a Catalunya és la UAB, que edita l'única revista acadèmica especialitzada feta a Catalunya, Quaderns: revista de traducció

4.2 Publicacions i treballs de recerca sobre la traducció

Un dels principals agents de la publicació de recerca sobre la traducció a Catalunya és el Servei de Publicacions de la UAB, que, d'una banda, edita l'única revista acadèmica especialitzada feta a Catalunya, *Quaderns: revista de traducció* —que l'any 2017 ha tret el número 24 i que és un referent internacional— i, de l'altra, posa a disposició en línia en format digital un bon nombre de tesis doctorals, entre d'altres a través del portal *TDX*, com la resta d'universitats catalanes.

La Universitat Oberta de Catalunya, al seu torn, ha publicat recentment diversos textos de didàctica de la traducció i la interpretació en la seva col·lecció «Manuales», com ara *Herramientas tecnológicas para traductores*, d'Antoni Oliver; *Introducción a la traducción audiovisual*, d'Eduard Bartoll, o *Traducción y accesibilidad audiovisual*, de Noa Talaván, José Javier Ávila i

Tomás Costal, tots tres del 2016. En la mateixa línia, la Fundació Universitaria Iberoamericana ha publicat també el 2016 *Iniciación a la interpretación I i II*, de Miguel de Sánchez Ibáñez, o *Iniciación a la traducción especializada B-A I i II*, de Lucila María Fernández Pérez, i el 2017 *Traducción audiovisual y localización B-A*, d'Anjana Martínez i Bartolomé Mesa-Lao, o *Traducción científico-técnica*, de Lucila Fernández Pérez i Melissa Keller. Pel que fa a publicacions universitàries, també cal destacar l'editorial Eumo, de la Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya, amb *Tradumàtica: tecnologies de la traducció*, d'Adrià Martín, Ramon Piqué i Pilar Sánchez Gijón (2016) o *Traducció jurídica i jurada francès-català: teoria i pràctica*, de Gemma Andújar i Montserrat Cunillera (2017).

Altres publicacions destacades recents sobre la traducció són *Uns i altres: literatura i traducció*, del prestigiós traductor Joaquim Mallafrè (Reus: Centre de Lectura, 2016); *El fantasma en el libro: la vida en un mundo de traducciones*, de Javier Calvo (Barcelona: Seix Barral, 2016), i *Traducció i franquisme*, un recull editat per Montserrat Bacardí i Pilar Godayol (Lleida: Punctum, 2017).

Pel que fa a tesis doctorals defensades recentment, la producció és molt notable. Destaquem, sobre tecnologies de la traducció, *Phrase table expansion for statistical machine translation with reduced parallel corpora: the Chinese-Spanish case*, de Jingyi Han, dirigida per Núria Bel, i *The Role of human reference translation in machine translation evaluation*, de Marina Fomicheva, dirigida per Núria Bel i Iria da Cunha Fanego, totes dues defensades a la Universitat Pompeu Fabra el 2017, o *Implementing machine translation and post-editing to the translation of wildlife documentaries through voice-over and off-screen dubbing*, de Carla Ortiz Boix, dirigida per Anna Matamala i defensada el 2016 a la UAB. Sobre traducció literària, trobem *The first translations of Walt Whitman's Leaves of grass into Catalan, French and Spanish: the special case of Cebrià Montoliu*, d'Ann Kaiser, dirigida per Francesc Parcerisas (UAB, 2017); *Avel·lí Artís-Gener, traducció i alteritat: el com i el perquè de la praxi traductora de Tísner*, de Francesc Galera Porta; *El català de l'URSS: Andreu Nin, revolucionari i traductor*, de Judit Figuerola Peró; *Traduccions catalanes de literatura neogrega, 1881-2015*, de Joaquim Gestí Bautista, i *Manuel de Pedrolo, traductor de poesia*, d'Alba Pijuan Vallverdú, totes quatre dirigides per Montserrat Bacardí i defensades a la Universitat Autònoma de Barcelona el 2016, o finalment *Marià Manent, traductor de John Keats: anàlisi comparada de les versions de 1919 (Sonets i odes) i 1955-1985 (Poemes de John Keats)*, de Maria Eugènia Perea Virgili, dirigida per Marcel Ortín i defensada el 2016 a la Universitat Pompeu Fabra. També s'han presentat recentment altres tesis sobre didàctica de la traducció, anàlisi contrastiva de traduccions o tècniques de traducció, totes disponibles a text complet al portal TDX.

Cal destacar que l'any 2016 es va crear la col·lecció «Biblioteca Històrica de la Traducció Catalana», una iniciativa conjunta de la Càtedra Màrius Torres (UdL), el grup TRILCAT (UPF), la Fundació Carulla i l'Editorial Barcino, amb la col·laboració de la Biblioteca de Catalunya. Es tracta de republicar en facsímil traduccions històriques de títols de referència de la literatura universal publicades durant la primera meitat del segle xx, acompanyades d'un estudi d'un especialista en la temàtica tractada. Fins ara s'han publicat *Selecta de*

L'any 2016 es va crear la col·lecció «Biblioteca Històrica de la Traducció Catalana», una iniciativa conjunta que té per objectiu republicar en facsímil traduccions històriques

sonets de Shakespeare. Líriques de Shakespeare, traducció de Magí Morera; *Antígona. Electra*, de Sòfocles, traducció de Carles Riba, i *Atlàntiques. Antologia de poetes portuguesos*, traducció d'Ignasi Ribera i Rovira.

Finalment, l'any 2016 el PEN Català ha posat a disposició en línia, en el portal de *Visat*, el *Diccionari de la traducció catalana*, dirigit per Montserrat Bacardí i Pilar Godayol, que recull la notícia biobibliogràfica dels traductors catalans nascuts abans de 1950, una eina de referència imprescindible que havia estat publicada el 2011 en versió impresa per Eumo editorial.

5 BIBLIOGRAFIA

Agencia Española del ISBN (2018). *Base de dades de llibres editats a Espanya*. <http://www.mcu.es/webISBN/tituloSimpleFilter.do?cache=init&prev_layout=busquedaisbn&layout=busquedaisbn&language=ca> [Consulta: 9/02/2018].

Casanova, Pascale (2002). «Consécration et accumulation de capital littéraire: La traduction comme échange inégal». *Actes de la Recherche en Sciences Sociales*, no 144, p. 7-20. DOI: 10.3917/arss.144.0007.

Generalitat de Catalunya (2018). *Estadístiques culturals de Catalunya 2017*. <http://dadesculturals.gencat.cat/ca/estadistiques_culturals_catalunya/> [Consulta: 16/02/2018].

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte (2018). «Estadística de la edición española de libros con ISBN». *CulturaBase* <http://www.mcu.es/culturabase/pdf/Estadistica_de_la_Edicion_Espanola_de_Libros_con_ISBN.pdf> [Consulta: 16/02/2018].

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte (2017). *Panoràmica de la edición española de libros 2016*. <<https://sede.educacion.gob.es/publivena/d/21061C/19/0>> [Consulta: 15/02/2018].

Observatorio de la Lectura y el Libro (2018). *El sector del libro en España: junio 2017*. <<https://www.mecd.gob.es/dam/jcr:bd29177e-2c26-4dbf-80d5-cc40a12a676d/el-secto.r-del-libro-en-espaa--junio-2017.pdf>> [Consulta: 17/02/2018]

TRAC: *Traduccions del català a altres llengües* (2018). <https://www.llull.cat/catala/recursos/trac_traduccions.cfm> [Consulta: 19/02/2018].

Disponible a:

<http://www.raco.cat/index.php/AnuariObservatori>

Comelles Casanova, Pere. «La traducció a Catalunya (2016-2017)». *Anuari de l'Observatori de Biblioteques, Llibres i Lectura*, vol. 5 (2018), p. 20-29.

<https://www.raco.cat/index.php/AnuariObservatori/article/view/337939>

Llicència Creative Commons

Reconeixement – NoComercial – SenseObraDerivada
(by-nc-nd): No es permet un ús comercial de l'obra original ni la generació d'obres derivades.

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Facultat de Biblioteconomia
i Documentació

OBSERVATORI
DE BIBLIOTEQUES,
LLIBRES I LECTURA

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Facultat de Biblioteconomia
i Documentació

OBSERVATORI
DE BIBLIOTEQUES,
LLIBRES I LECTURA

ANUARI DE L'OBSERVATORI DE BIBLIOTEQUES, LLIBRES I LECTURA 2018

Editors

Lluís Agustí
Maite Comalat

